

2. Кацев М. И. Конституционно-правовая система Латвийской республики: становление и современное состояние. *Право и управление. XXI век.* 2010. № 1 (14). С. 73–79. URL: http://pravo.mgimo.ru/sites/default/files/pdf/010_kacevmi.pdf
3. Скабсонс Е. Латвійсько-українські зв'язки за доби УНР. *Український історичний журнал.* 2006. № 2. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/2/6.pdf>
4. Тищик Б. Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. – початок ХХІ ст.) : навч. посібн. Львів : Світ, 2016. 720 с.

Ключові слова: Латвійська Республіка, національна державність, становлення національної державності, Конституція Латвійської Республіки.

Ключевые слова: Латвийская Республика, национальная государственность, становление национальной государственности, Конституция Латвийской Республики.

Key words: Latvian Republic, national statehood, formation of national statehood, Constitution of Latvian Republic.

КОРНІЄНКО ІРИНА ВАЛЕРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПОКОЛІНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ

Концепт «права людини» – порівняно недавній винахід в історії людської цивілізації, це правила, котрі забезпечують захист свободи та гідності окремої людини. Зародження і розвиток уявлення про права людини пережило багато етапів і історичних важливих для людства подій, перш ніж закріпилося в сьогодинішньому вигляді, а виник цей термін у 1945 році після створення Організації Об'єднаних Націй, при цьому кожна держава представляла свою правову теорію особистості як суб'єкта права і кореспондуючих обов'язків держави.

Революційні рухи і перетворення держав в XVII–XVIII ст., пов'язані з англійською, американською та Великою Французькою революціями, які подарували світові ідею про громадянські і політичні права. Сповнені філософією ліберального індивідуалізму, де права і свободи будь-якої людини стають вищою цінністю, були проголошені і законодавчо врегульовані права, що відносяться до категорії «природних і невідчужуваних», які виявилися зосереджені навколо ідеї свободи. До першого покоління прав людини відносять: право на життя, свободу та особисту недоторканність, свободу совісті та віросповідання, свободу від рабства або експлуатації, свободу від катувань, свободу пересування і проживання, право на захист честі і гідності, право на справедливий і відкритий суд, право на власність. Всі ці положення отримали закріплення у Загальній декларації прав людини [1; 2].

Друге покоління прав людини стало реакцією на несправедливий розподіл благ у суспільстві і усвідомленням потреби в соціальному захисті людини в державі. Ідея про комплекс соціальних прав, при якому держава забезпечує певний рівень життя людини з'явилася у початковий період індустріалізації на початку XIX століття в період формування соціалістичних традицій, що прокотилися в Європі. Друге покоління прав людини ґрунтується на необхідності механізму, що гарантує реалізацію своїх прав. Вони включають, принаймні, право на освіту та право створювати і утримувати сім'ю, а також і багато інших прав, які часто вважаються «громадянськими», такі як: право на відпочинок, медичне обслуговування, недоторканність приватного життя, свободу від різноманітної дискримінації. Права другого покоління відображають той факт, що певний мінімальний рівень матеріального забезпечення необхідний для гідності людини, а також той факт, що, наприклад, відсутність роботи або житла може бути принизливим. Юридичне визнання цього покоління прав людини необхідно відносити до 20–30 роках XX століття.

Список міжнародно-визнаних прав людини не залишається статичним, незмінним, а є досить рухливим, динамічним. Хоча жодне з прав, перерахованих у Загальній декларації прав людини, не піддавалося сумніву або запереченню за більш ніж 70 років її існування, нові документи прояснили і розвинули деякі з основних концепцій, які були викладені в цьому первісному документі. Третє покоління прав людини виникло на рубежі 70-х років XX ст. і включає в себе право на розвиток, право на мир, право на роззброєння, право на здорове навколишнє середовище, на гуманітарну допомогу і т. д. Ці права мають колективний характер права солідарності і можуть реалізовуватися людьми або асоціаціями спільно. Так, право на самовизначення, яке стало складатися ще в роки буржуазних революцій, служило правовою основою антиколоніальної боротьби народів Азії, Африки та Латинської Америки. Права третього покоління відрізняються ще й тим, що права цієї категорії знаходяться на стадії становлення в якості звичайних норм міжнародного права. Вони містяться тільки в резолюціях міжнародних організацій: (в Декларації про права народів на мир, проголошеної резолюцією Генеральної Асамблеї ООН в 1984 р. [3], і Декларації про право на розвиток, прийнятої Генеральною Асамблеєю в 1986 р.) [4].

Нові наукові відкриття в кінці XX ст. і початку XXI ст. підняли ряд питань, що стосуються етики та прав людини, зокрема, в галузі генної інженерії, а також щодо трансплантації органів і тканин. Питання про саму природу життя і про можливість захисту і якості життя людини доводиться вирішувати в результаті технічних досягнень в кожній з цих областей. Четверте покоління прав називають соматичними – право на евтаназію, репродуктивні права та права, пов'язані з розпорядженням органами і тканинами, права в сексуальній сфері. Правове регулювання обсягу цих прав різниться в кожній державі, про що свідчить практика Європейського суду з прав людини.

Варто зазначити, що науково-технічний прогрес привідкрив, змусив дивитись по-новому на наукові пошуки у сфері прав людини. Але він (науково-технічний прогрес) має не тільки позитивні, а й негативні сторони. Позитивне науково-технічного прогресу – це якісне покращення рівня життя людей, а зворотній бік досягнення біології, генетики, медицини, трансплантології і т. д., які поставили сучасну людини в якісно інше, нове становище. У зв'язку з цим сучасне суспільство виявилось у новій стадії розвитку, що дозволяє нам говорити про необхідність наукового вивчення нового, четвертого покоління прав людини [5].

При ще не ясній картині і не чіткому уявленні про четверте покоління прав людини перед людством виник новий виклик – життя людини і захист його прав в умовах нового кіберпростору. Багато вчених припускають п'яте покоління прав людини, пов'язане з безпекою в інтернет просторі й інших аспектах життя. Дана категорія прав людини ще до кінця не оформлена і регулюється, у більшій мірі, національним правом держав. Але ця тема подальших досліджень вчених правників, соціологів, психологів та інших напрямків науки.

Список використаної літератури:

1. Всеобщая декларация прав человека : принята и провозглашена Резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10.12.1948. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf
3. Декларації про права народів на мир: Генеральною Асамблеєю ООН, 12.11.1984. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_817
4. Декларації про право на розвиток: Генеральною Асамблеєю ООН, 04.12.1986. URL: tps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_301
5. Абашидзе А. А., Солнцев А. М. Новое поколение прав человека: соматические права. «Московский журнал международного права». – 2009 – № 1. С. 59–60.

Ключові слова: права людини, покоління прав людини, етапи історії.

Ключевые слова: права человека, поколение прав человека, этапы истории.

Key words: human rights, generation of human rights, stages of history.